

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marți, Joi și Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Nr. 80 Școl.

Cerculariu

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale și cătră toți învățătorii de la școlile confesionale populare din arhidieceza ortodoxă română a Transilvaniei.

În conformitate cu dispozițiile §-lui 130 din statutul organic, Consistoriul arhidiecezan ordonă ținerea conferențelor învățătoresci pentru anul 1904 în zilele 23, 24, 25 April st. v.

La aceste conferențe sunt îndatorăți a lua parte toți învățătorii și învățătoarele de la școlile noastre populare confesionale.

Arhidieceza rămâne și pe mai departe împărțită în 17 cercuri și a nume:

Cercul I. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Brașovului, Branului și Treiscaunelor. Centrul de întrunire este Brașovul; comisariu consistorial pentru conducerea lucrărilor conferențelor Andreiu Bârsanu, profesor la școlile comerciale.

Cercul II. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Făgărașului și Agnatei. Centrul de întrunire este Făgărașul; comisariu consistorial Iuliu Dan, protopresbiter tractual.

Cercul III. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Sibiiului și Avrigului. Centrul de întrunire Sibiu; comisariu consistorial Nicolae Ivan, asesor consistorial.

Cercul IV. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Săliștei și Mercurei. Locul de întrunire este Săliștea; comisariu consistorial Dr. Iosif Blaga, profesor la gimnasiul din Brașov.

Cercul V. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Sebeșului și Albei-Iulie. Centrul de întrunire este Sebeșul-sădesc; comisariu consistorial Dr. Ioan Stroia, protopresbiter în Săliște.

Cercul VI. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Hațegului și Hunedorei. Centrul de întrunire este Hațegul; comisariu consistorial Dr. George Proca, secretariu consistorial.

Cercul VII. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratul Orăștiei. Centrul de întrunire este Orăștie; comisariu consistorial Dr. Vasile Bologa, director la școala civilă de fete a Asociațiunii.

Cercul VIII. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Devei, Dobrei și Iliei. Centrul de întrunire este Dobra; comisariu consistorial Dr. Pavel Oprea, profesor gimnasial în Brad.

Cercul IX. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratul Zarand. Centrul de întrunire este Bradul; comisariu consistorial Vasile Danian, protopresb. tractual.

Cercul X. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Abrudului și Câmpenilor. Centrul de întrunire este Abrudul; comisariu consistorial Lazar Triteanu, referent școlar la consistoriul arhidiecezan.

Cercul XI. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Lupșei și Turdei. Centrul de întrunire este Salciua-de-sus; comisariu consistorial Vasile Gan, protopresbiter tractual.

Cercul XII. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Clujului și Ungurașului. Centrul de întrunire este Sebeșul-mare; comisariu consistorial Marcu Jantea, cand. de prof., catehet în Cluj.

Cercul XIII. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Dejului și Bistriței. Centrul de întrunire este Borgo-Bistrița; comisariu consistorial Gregoriu Pletos, profesor gimnasial în Nasăud.

Cercul XIV. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Cetății-de-pătră și Solnocului. Centrul de întrunire este Libotinul; comisariu consist. Gavril

Hango, presbiter, spiritual la penitențiarul din Gherla.

Cercul XV. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Reghinului și Murș-Oșorheiului. Centrul de întrunire este Gernesigul; comisariu consistorial Dr. Miron E. Cristea, asesor consist.

Cercul XVI. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Mediașului și Târnavei. Centrul de întrunire este Mediașul; comisariu consistorial Mateiu Voileanu, asesor consistorial.

Cercul XVII. îl formeză învățătorii de la școlile din protopresbiteratele Cohalmului și Sighișorei. Centrul de întrunire este Daneșul; comisariu consistorial Arsenie Vlaicu, directorul școlii comerciale din Brașov.

În conferențele acestea învățătoresci se vor preda modele de lecțiuni și se vor tracta temele pe cari le-au statuit conferențele însele în întrunirile lor anterioare, ori pe cari le vor designa comisarii consistoriali și Consistoriul.

Din partea Consistoriului se pun ca teme de tractat în conferențele anului acesta:

a) Importanța cântării în școala populară, cu deosebită considerare la poporul nostru.

b) Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile țărânilor nostri.

Comisarii consistoriali se vor conforma în conducerea lucrărilor conferențelor, prescrierilor cuprinse în instrucțiunea consistorială de la 16 Septembrie 1899 Nr. 6848 Școl., ear' de la învățători se așteptă, că în vederea însemnătății, ce conferențele învățătoresci au pentru perfecționarea din ce în ce tot mai mare în chiămarea lor învățătorescă, și prin acesta pentru ridicarea nivelului cultural al poporului nostru, să fie conduși în lucrările și deliberrările din conferențe de spiritul iubirii împrumutate, al bunei înțelegeri și al ordinei, cum și de simțământul

tul datorinței și de interesul pentru promovarea binelui obștesc.

Conferențele învățătoresci vor fi precedate de serviciu divin cu invocarea duhului sfânt. La acest serviciu au să participe toți membrii conferenței.

Oficiile protopresbiterale tractuale sunt obligate a trimite la adresa comisariului consistorial al cercului în termen de 8 zile de la primirea acestui cerculariu consemnarea învățătorilor de la școlile noastre populare din tract, pentru-ca comisarii să potă încredința de cu bună vreme unora sau altora din învățători lucrarea temelor speciale.

Învățătorilor de la școlile noastre populare confesionale le compete pentru participare la conferențele învățătoresci spese de drum pe calea cea mai apropiată și mai ieftină, cum și diurn de cel puțin 3 corone pe fie-care zi, care diurn le compete și acelor învățători, cari locuiesc în centrul unde se țin conferențele.

Acest cerculariu se trimite spre conformare tuturor comisariilor consistoriali și tuturor oficiilor protopresbiterale, cari sunt obligate a-l comunica pe calea cea mai sigură și fie-cărui învățătoriu în special, ca să aibă toți cunoștință despre termenul întrunirii conferențelor, cum și oficiilor parohiale, cari au să-l aducă la cunoștința comitetelor parohiale pentru orientare cu privire la diurnele și spesele de călătorie, ce au a se da învățătorilor participanți la conferențe.

Sibiu, din ședința Consistoriului arhidiecezan ca senat școlar, ținută la 15 Ianuarie 1904.

Ioan Metianu m. p.,
arhiepiscop și metropolit.

Dr. Georgiu Proca m. p.,
secretariu consistorial.

FOIȘORĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Ben.

(Urmare).

Unde pivniță nu se clădesc din alte considerante, e bine să se așeze sub fundamentul edificiului un strat impermeabil (b. o. de asfalt sau cement) atât pentru apă cât și pentru gaurile solului, cari se află în continuă mișcare din jos în sus.

Salele de învățământ să nu-și aibă ușile direct în curte sau la stradă.

Spațiul dinaintea intrării în edificiul scoalei, fie ea direct din stradă fie prin curte, să se provadă cu pardoseală corespunzătoare. În însuși edificiul scoalei să conducă câteva trepte de peatră, la margine înzestrate cu balustradă. Treptele acestea să fac parte din corpul edificiului sau apoi trebuiesc acoperite cu un coperiș special, care să le scutească de ploaie și zăpadă.

Înainte treptelor (scării) să se așeze o gratie de fer, de care să-și șteargă elevii încălțămintele. Această gratie e potrivită a delătura tina și alte murdării de pe talpa încălțămintelor. Pentru a putea șterge prav, umezeală etc. e necesar, ca în vârful treptelor, dinaintea ușii de la intrare, să se pună o rogojină de paie.

Aceste întocmiri practice să nu se lase în grija Domnului, ci învățătorii și servitorii scoalei să le dea atențiunea

cuvinită. Intocmirile de curățire au și ele trebuință de a fi curățite.

În timp de iarnă, când îngheață, se formează foarte ușor ghiață înaintea treptelor, ba chiar și pe ele. Pentru a feri copiii de accidente, e bine să se presare năsip, când cere trebuință.

Treptele, atât cele la intrare cât și altele cari ar conduce la etagi, să fie construite din material solid, sigur. Să fie ținute în cea mai mare curățenie.

Un coridor închis sau o sală mare de așteptare să nu lipsească la nici o școală modernă.

Coridoarele să scutească contra vânturilor, să se poată aera și să fie luminoase, precum și spațioase, ca elevii să nu fie îmbulziți în timpul pauzei, dat fiind că ele au să servească, mai ales iarna, și ca locuri de recreație. E bine, ca coridoarele să se poată și încălzi. Îndeosebi în ierni geroase e salutar, când elevii pot eși din clase calde în coridoare calde.

Fiecare clasă să aibă ușă proprie, care însă la nici o întâmplare să nu se deschidă direct în curte sau la stradă. Două clase să nu aibă ușile față în față, de oare-ce e un mare inconvenient când es copiii toți grămadă; se întâlnesc și se lovesc.

O chestiune de mare importanță este uscarea deplină a clădirii. Nu e permis a se da în folosință un edificiu școlar înainte de a fi perfect uscat. Edificiul umed este cuib de cloace pentru miasme și bogat izvor de îmbolnăvire pentru elevi, viitorii cetățeni și generația menită a asigura existența unui popor în stare de sănătate și vigoare.

Cum se poate garanta o uscarea deplină a clădirii?

Nu încape îndoială, că un material corespunzător, un material, care înainte de a veni în atingere cu varul și năsipul, el însuși a fost uscat, va face, ca și edificiul întreg să se usce mai bine și mai de grabă. Regula generală este, ca zidurile unei clădiri să nu se tencuească mai curând de 6—8 săptămâni. În acest timp căldura solară și vânturile fac de evaporază toată apa aflătoare în materialul de clădire. E consult, ca totodată zidurile să fie scutite contra ploilor.

A forța, a grăbi uscarea zidurilor pe cale artificială prin ardere de cărbuni, etc., nu e bine. Ântăiu acest metod nu oferă garanție destulă, și prin aceea că dă nascere la oxyd de carbon, este și periculos pentru lucrătorii ocupați în jurul său interiorul clădirii.

Cu toate acestea se întâmplă, că edificii, despre cari s'a spus, că sunt uscate, se dovedesc a fi încă umeze. Mai ales iarna se poate dovedi aceasta, când se face foc în cuptor și ferestile rămân închise. Pete la anumite locuri ale pereților și un strat de aburi pe ferestri, sunt o dovadă incontestabilă de prezența umezelii.

Tot din considerațiuni, ca clădirea să se usce perfect, ușile și ferestile să se așeze abia la 2—3 luni după ce edificiul a ajuns sub coperiș. Altfel ușor se poate întâmpla, ca mai târziu prin crepăturile ușilor și ferestilor, acum uscate, să sufle vântul cu necurăte.

Salele de învățământ, construcția și aranjamentul lor intern. Mărimea unei sale de învățământ este atârătoare de cantitatea necesară de aer, de puterea vocii învățătorului, de forța auzului și vederii elevilor.

Sărbătorea României. Sâmbătă (24 Ianuarie st. v.) România și-a serbat aniversarea unuia dintr-cele mai însemnate evenimente istorice ale ei: aniversarea unirii principatelor Moldova și Muntenia. Ziarele din regatul român consacră articoli elogioși serbării acestei aniversări. „Vointa Națională” sub titlul „Unirea” serie următoarele:

„Se împlinesc azi 45 ani de când prin alegerea Domnului Moldovei A. Cuza ca Domn al Munteniei s'a făcut de fapt unirea celor două țări surori. Modul cum s'a făcut această alegere, opunerea pe care o puneau vrăjmasii ei din afară și din lăuntru a făcut din ziua de 24 Ianuarie 1859 una dintr-cele mai frumoase și mai importante din înțreaga noastră istorie.

Unirea era de demult în mintea tuturor omenilor iubitori de țară și conștiinți de trebuințele ei; fusese preocuparea multora din Domnii noștri. Ștefan și Mihail, cei mai viteji și mari dintr-ei, îndată ce asiguraseră situația țării ce conduceau, își întorseseră privirea către țările locuite de cei ce se scoborau dintr'aceiași neam.

Și de câte-ori în urmă a fost o perioadă de glorie și de reînnoțire a simțământului național, ideea unirii a apărut din nou, ca simbolul cel mare fără de care nu putem fi siguri de viitorul nostru. În deosebi la 1848 aceeași dorință se vede în amb. le partide naționale din Muntenia și Moldova.”

Ear' la alt loc al articolului:

.... „De aceea unirea este una din manifestările cele mai frumoase ale vieții noastre naționale, ca toate acelea în cari n'am avut temă să ne basăm pe drepturile noastre reale și pe bărbăția noastră.

Ea trebuie să rămână, cu războiul de la 77, exemplul cel mai bun, că drepturile câștigate prin propria noastră putere sunt trainice: ea ne mai arată că fiind cu minte și tari, nimic nu ne poate opri să urmăm calea ce credem necesară existenței noastre.

Pe cât este de periculos, ca o națiune să se arunce în aventuri pentru a câștiga drepturi închipuite și nedrepte, cu atât este de util să îndrăznescă atunci când are un drept sigur; dar' pentru acesta trebuie să știe că nu se poate baza de cât pe propria ei forță și pe concordanța intereselor celor mari cu ale ei proprii, ear' nu pe simpatii, cari nu există în politica cea mare.”

O aniversare centenară.

La Königsberg, în nordul Germaniei, se fac mari pregătiri pentru demna serbare a aniversării centenare de la mărta filosofului Kant, în 12 Februarie n. 1904.

Ministeriul de culte, Academia de științe și universitatea din Berlin, sunt toate în pregătire de a lua parte oficial la acea serbare. De asemenea acade-

demia de științe din Paris, Londra etc. trimit delegații lor la serbare.

În legătură cu festivitățile se aranjează și o expoziție comemorativă: *Expoziția-Kant*, în care se vor espune toate relicuile genialului filosof.

Grupul de bărbați din Sibîiu, care sub stindardul Asociațiunii a aranjat seria de *prelegeri publice* din acest sezon, pentru răspândirea și popularizarea *științelor și artelor* în sinul publicului nostru, a îngrijit, ca serbările comemorative de la Königsberg să aibă resunet și explicația cuvenită și în mijlocul nostru. A luat anume dispoziții să se țină o prelegere publică despre *filosoful Kant și sistemul său filosofic*, deodată cu serbările-i comemorative — *Duminecă în 14 Febr. n. 1904*. Prelegător e: *Dr. V. Bologa*, directorul școlii civ. de fete a Asociațiunii.

Astfel vom aduce și noi în mod meritos tributul nostru de recunoștință *genialului spirit*, căruia totă lumea cultă se închină cu stimă.

Anunțăm dar' Onor. public, că *Duminecă, în 14 Februarie n. 1904*, se va continua seria conferențelor publice cu prelegerea de sus, de la 5-6 ore d. a. în sala festivă a palatului comitatens.

Invităm totodată onor. public să useze de buna ocazie, pentru orientarea sa în diferiții rami de științe.

Intrarea ca și în trecut 20 fileri de persoană. Pentru elevi *gratuit*.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea catedralei archidiececei noastre au mai intrat următoarele contribuiri:

I. Pe lista parohiei *Belean* (tractul Făgăraș): din cassa bisericeii 10 corone; de la Ioan G. Căzan, Ioan Ludu, inv. Nicolae Ludu, Ioan Bărsan, câte 2 corone; v. d. Păuna I. Trombiș, Mateiu Grama, câte 1 coronă; cinci credincioși cu contribuiri în sume sub 1 coronă, ear' din colecta de bucate 13 corone. De tot 33 corone 88 fileri.

II. Pe lista parohiei *Turchez* (tractul Brașov): v. d. Mainea I. Băzarea, 50 corone; Iosif Oncioiu, Irimie P. Constantin, Toma Bronea, Vasile Moțoc, câte 30 corone; Maria Tache Iliescu, Ioan B. Muntean, Alexe G. Pascu, Vasile G. Băzarea, Radu R. Moroianu, inv. Nicolae Odor, câte 20 corone; Radu P. Minea, v. d. Maria Ioan M. Căciulă, câte 12 corone; v. d. Ana Ioan Gavrilă, v. d. Parachiva G. Pascu, George G. Petcu, Nicolae I. Șeitan, câte 10 corone; Ioan C. Drăgoiu, Nicodim Sidon, câte 6 corone; Ioan Irimie Constantin, Ioan G. Popa, Stoica Mircea, Ioan

Ilie Bobeșiu, Gavril Bănuțescu, câte 5 corone; Ioan Căzan, Ioan D. Moldoveanu, Ștefan G. Marin, Ștefan V. Băncilă, Dumitru Șeitan, câte 4 corone; George Cosmeanu, Iosif Dărstariu, Ioan Muntean, Ioan P. Petcu, câte 3 corone; Ioan V. Cârstocea, Bucur B. Muntean, Coman Bănuțescu, Ioan A. Băncilă, Toma Ioan, Bucur Cârstea Gradin, Bucur Comșa Fulga, George G. Ciupală, Ioan G. Băncilă, v. d. Anastasia Monachia, George Muntean, Dumitru Tudor, George Pălaghe, Radu Verzea, George Lupescu, Alexă Marin Odor, Ioan Mușoiu, Ioan Irimie Deleanu, Ana V. Argăsălu, câte 2 corone; v. d. Năcea B. Cârstocea, Ilie Băncilă, George Bobeșiu, Ioan Filip, Nicolae Făstăcală, v. d. Maria I. Bănciu, v. d. Stana Ioan D. Căciulă, Dumitru P. Mircea, Ioan Radu Moroianu, Ioan Boncotă, Alexă Panțu junior, Stoica Băzarea, v. d. Parachiva N. Panțu, v. d. Stanca N. Căragie, Elena Const. Vlăsceanu, Maria David Nistor, v. d. Efrosina G. Ciupală, Ioan Radu Pârțache junior, Ioan I. Gavrilă, Dumitru Baston, George Gălă, Vasile Tărtălașu, Parachiva D. Bercu, Nețcu Gatoș, Dumitru I. Odor, Ioan Popescu, câte 1 coronă; unsprezece credincioși din clasele mai sărace, au contribuit la o altă 4 cor. 80 fileri; interese de la filiala „Alb na” după suma de 150 corone fostă depusă acolo, 6 corone. De tot 557 corone 80 fileri.

III. Pe lista parohiei *Dobârcă* (tractul Mercurea): parohul Dumitru Ivan 20 corone; Ioan Nedela 10 corone; Nicolae Beja 3 corone; Ilarion Popa 2 corone; George Nedela 1 cor. 20 fileri; Dumitru Beja 1 coronă; mai mulți credincioși cu contribuiri sub 1 coronă. De tot 50 corone 4 fileri.

IV. Pe lista parohiei *Brașov-Stupini* (tractul Brașov): v. d. Susana Brote 5 corone; Ioan D. Ghimbășan 4 corone; George Popovici senior 3 corone; Ioan G. P. . . . (nede-cifrabil), Ioan Ghimbășan, Nicolae Ghimbășan, Ioan V. Voicu Vulcăneanu, George Puiu, Ioan Z. Bărsan, Ioan Cârstea, Dumitru Negură senior, George Popovici junior, câte 2 corone; Nicolae G. Voicu și Nicolae Blegu, câte 1 cor. 20 fileri; Constantin C. Dobri junior, George Oprea, v. d. Maria I. Rusu, George Rusu, Irimie Rusu, George Benea, Mihail Domb, Constantin Popovici junior, Nicolae Morin, Ioan Negulici, Ioan G. Voicu, Ioan Bărsan Pipu, George Paraschiv, Dumitru Negură junior, George D. Negură, George G. Z. Constantin, Nicolae N. Puiu, Ioan Paraschiv, Nicolae Blegu, Ioan Gălă, Dumitru Gălă, Ioan Zaharie, Dumitru Spiridon, George Spiridon, Constantin I. Dobri, Ioan Pitig, câte 1 coronă; mai mulți credincioși cu contribuiri sub 1 coronă. De tot 67 corone. Ofertul parohului și capelanului în sumă de 200 corone și al inv. N. Reuță în sumă de 20 corone, sunt conținate în lista preoșimii tractuale, respective învățătorimii tractuale.

V. Pe lista parohiei *Sulumberg* (tractul Agnita): din cassa bisericeii 30 corone; Ioan Hrist 4 corone; Nicolae D. Patulea, Iosif

Muscă, Ioan Patulea junior, câte 2 corone; Ioan Brezai junior, Eftimie Brezai, Ioan Muscă senior, Ioan Muscă junior, Ioan D. Muntean, Ioan Crăciun pădurariul, Toma Știrbeș, Bucur Savu senior, Ioan Savu senior, Ilie Suciu, Pavel Musă, Nicolae Savu ep., Ioan St. Patulea, Ioan Ciocchina, Arsenie Văja, Zenovie Ōncea, Ioan Ilisie Muscă, Andrei Muscă, Vasile Malene, Gligor Muscă, Ioan Savu, Ioan Basarabă, Ilie Știrbeș, Nicolae G. Patulea junior, Ioan Rohan junior, Nicolae Lene, câte 1 coronă; câțiva credincioși cu contribuiri în sumă sub 1 coronă. De tot 75 corone 40 fileri.

Correspondențe.

Cinadie, la 12 Ianuarie 1904.

(Iniințarea unui grănariu).

De mult se simțea lipsa edificării unei noue biserici gr.-or. în Cinadie (tractul Mercurea) fiind cea vecheă făcută în timpurile de grea încercare ale poporului român, mică și la o margine de sat, și acum aproape ruinată.

Lipsa s'a simțit, dar' mijloce nu erau.

Preotul a luptat mult pentru așezămintele obștești, și astăzi poartă pe fruntea în-căruntă coronă meritelor, în care stau inișirate: o școlă frumoasă corăspunzătoare și o casă parohială frumoasă, fără de a pune pe popor arunc vre-un ban, contribuind mai mult din al seu propriu.

Mai resta însă edificarea casei lui Dzeu.

De câțiva ani așezându-se în comuna noastră dl Oprea B. Popa, arăndator al unui domeniu al capitului din Blaj și dl Bucur Lupescu, neguțatoriu și diregătoriu al altui domeniu tot din Blaj, și vedând lipsa și sărăcia bisericii, în conștelegere cu părintele Crucian Mărginean și cu alți omeni frunțași s'au pus pe lucru cu voință tare, și voința trup s'a făcut, căci au câștigat inima poporului, și cu toții s'au declarat a contribui după putință la iniințarea unui fond de bucate în favorul edificăndei biserici.

Deci memorabile și de vecinică amintire vor rămâne pentru poporul român gr.-or. din Cinadie zilele de 7/20 și 14/30 Decembrie 1903 și 27/9 Ianuarie a. c., în care s'a pus basă și s'a așezat temelia acestui fond bisericesc și cultural, cu intențiuni atât de frumoase și nobile.

La prima adunare s'au insoris 100 feldere; ear' la a doua s'au completat scrierile până la 200 feldere, inscriindu-se în fruntea listei părintele Crucian Mărginean cu 10 feldere, dl Oprea B. Popa cu 10, apoi mai mulți creștini cu 5, 6—8 feldere.

Facerea statutelor s'a încredințat dlui Oprea B. Popa și Bucur Lupescu în frunte cu susnumitul paroh. Statutele, din vre-o 43 \$, s'au cetit în adunarea constituțională, ținută a treia zi de Crăciun, și s'au primit, rămânând a se așterne prin oficiul protopopesc Ven. Consistoriu archidiececan spre aprobare.

Fără îndoială, o sală mare va oferi aerul necesar în abundență; această condițiune însă primese unele restricțiuni prin celelalte condițiuni amintite. În general se poate dice, că o sală de învățământ din punctul de vedere al aerului va corăspunde, când aerul — schimbându-se de 2—3 ori în o oară — nu va conține mai mult bioxyd de carbon de cât 1 pro mille.

O sală de învățământ nu e permis să fie mai lungă de 9—10 m. Până la această lungime elevii v. d. bine pe profesorul lor și ceea ce se scrie pe tablă; profesorul încă își vede bine elevii.

Lățimea salei să nu treacă de 6—7 m. Până la această lățime sala se poate lumina corăspunzător. În o sală mai lată ușor se poate întâmpla, ca nu toți elevii să primească lumina trebuincioasă, dat fiind că lumina are să intre numai din partea stângă.

În o sală mai înaltă de 4 m. învățătorul ar fi silit să vorbească prea tare, să strige chiar. Pentru acest motiv salele mai înalte nu se recomandă. O înălțime sub 3½ m. este absolut necorăspunzătoare.

În resumat salele de învățământ să aibă următoarele măsuri maxime: lungime 9—10 m., lățime 6—7 m. și înălțime 4 m.; măsura minimală pentru aceasta din urmă este 3.50 m.

Măsurile inișirate ne arată, că forma salelor de învățământ în general are să fie cea a unui oblong. Unghiurile acestui oblong să fie rotunzite; prin aceasta se înlesnesce mult curățirea salelor.

Ori-ce reducere a măsurilor maxime indicate mai sus are să țină cont de numărul elevilor, anume sala are să fie așa de mare, ca fiecare elev să dispună de 0.60—0.81 m² (Dr. W. Prausnitz), în care spațiu e calculat și locul liber dintră-bănci, catedră și tablă.

Învățătorul și elevii să vadă bine în scoală. Să fie lumină destulă.

În adevăr în scoală nici-odată nu poate fi prea multă lumină. Ochii au trebuință de ea la cetire și scriere. Organismul are în general trebuință de lumină directă, de oare ce numai în lumină abundență se desvoltă normal! Mai ales copiii de scoală, cu etatea lor fragedă, reclamă lumină și iară lumină. Lipsa acesteia și lipsa aerului curat în scoale sunt două momente priincioase desvoltării afecțiunilor anemice, scrofuloase și rachitice.

Pentru aceste ponderoase motive se cere dela un edificiu scolar, ca el să fie astfel construit, ca multă lumină și nejenat să poată străbate în încăperile lui. În acest scop mai înainte de toate e necesar, ca toate încăperile să aibă ferestă corăspunzătoare, a căror suprafață să fie circa 20% din suprafața parchetului. Ele să mai fie înalte, să ajungă până aproape (15—20 cm.) de plafond, dar la vale să nu treacă sub nivelul băncilor. Peste tot fereașta să nu se înceapă mai jos ca la 1 m. înălțime. Această din urmă precauțiune e o mică garanție contra căderii acelor copii, cari doresc a se răzima de pragul ferestilor.

Ferestile să nu fie prea late pentru motivul, că ele servesc și ca ventilatoare. Ferestile prea late, deschizându-se în acest scop, ar ocupa mult loc și ar împiedeca umblarea copiilor.

Cadrele și crucile ferestilor să fie cât se poate de înguste (din fier se fabrică cadre și cruci după dorință) și vopsite cu culoare albă. În chipul acesta ele nu vor împiedica intrarea luminei și nu vor întrerupe valul de rađe ce are să străbată în sală.

Spațiul dela o fereașta la ceealaltă este calculat cu 35—45 cm.

Având deci în vedere măsurile și principiile indicate, salele de învățământ vor fi a se prevedea cu ferestă înalte și mai înguste, în schimb însă ele vor fi mai multe ținându-se cont de regula, că toate la olală (considerând numai partea ocupată de sticlă) să facă 20% din suprafața parchetului.

E necesar, ca să se așeze ferestă duple, pentru timpul iernii.

Fiecare fereașta să fie împărțită horizontal în două părți, partea inferioară să aibă două aripi; partea superioară să fie construită cu o aripă și să formeze circa ⅓ din întregul. Aripile inferioare să se învărtească în jurul unei osii verticale, iar cele de deasupra în jurul unei osii horizontale. Intocmirea aceasta s'a dovedit de foarte practică. Adeseori e prea cald în sală sau aerul e stricat, în urmăre e necesar, ca să se ventileze mai abundent chiar în cursul prelegerii. Aripile inferioare nu e permis să se deschidă, de oare-ce copiii din apropiere ar fi expuși la curente. Deschizându-se aripa de deasupra, construită în modul arătat, elevii sunt scutiți contra curenților, de oare-ce acestea își ia drumul către tavan.

Când e ger mare, nu e permis să se deschidă ferestile în cursul prelegerilor. Când deosebirea e prea mare întră temperatura de afară și cea din lăuntru, se nasc curente din cale afară puternice.

Ferestile să fie de-a stânga elevilor. Lumina, ce vine din dreapta, jenează ochii; mai ales la scriere, când brațul drept, luminat din dreapta, își aruncă umbra tocmai pe caiet; putem însă admite lumina bilaterală, deodată din dreapta și din stânga.

Nepotrivită este și lumina ce vine de dindărăt. Ea lovesce pe învățător tocmai în față, îl supără și împiedică a privi mereu asupra întregii sale cete de elevi.

(Va urma).

Tot în ședința aceluia a fost ales comitetul administrativ, a nume: president p.rintele Crucian Mărginean, vice-president dl Bucur Lupescu, cassariu dl Oprea B. Popa, manipulant Alesandru Nistor, epitrop-primar, notariu înv. Mihail Dăian, teolog absolut, ear' membri: Vasile Popa, Nicolae Bărsan, Ioan Mărginean, Iacob Crăciunean, Teodor Mărginean și Ioan Nistor. In comisiunea de supraveghiere Ioan Manovicu și D. Turcu.

In speranță de a da indemn și altor parochieni pentru lucruri de acestea nobile și vrednice de totă lauda, lăsam să urmeze în scurte cuvinte scopul acestei fundațiuni.

Fondul se înființează din dăruiri benevole, fiind obligați membrii în timp de 10 ani a plăti regulat în fis-care an ofertul indus în lista de subscriere. Bucatele adunate în magazin se vând pe credit până toamna, pe lângă 2 cavenț. Membrii fondului vor fi cei dintâi favorizați la cumpărarea de bucate.

Prețul bucatelor se va stabili de comitet.

Cu banii intrați de pe bucatele vândute se cumpără alte bucate, cari apoi împreună cu cele din nou contribuite se dau eară împrumut. Din această fundațiune la 10 ani 60% se vor vota pentru zidirea bisericei, 30% pentru un fond din ale cărui venituri se să potă salarisa învățătorul gr.-or. din Cnădie, ear' restul de 10% va rămâne și după zidirea bisericei ca basă a fondului bisericesc, având să fie administrat în același mod și din ale cărui venituri 50% se vor folosi spre scopuri filantropice și culturale, ear' 50% se vor capitaliza până ce va ajunge fondul la suma de 10 mii de cor., când apoi întreg venitul să se folosească spre scopuri culturale.

Astăzi deci, mulțămite celor 2 domni împreună cu vrednicul nostru părinte, avem nu numai un fond pentru zidirea bisericei și solvirea salariului învățătoresc, ci și un magazin de bucate al nostru.

Alexandru Nistor
Nicolae Bărsan
epitropi.

NOUTĂȚI

Proces de presă. Alaltăieri (6 Febr. st. n.) s'a petrecut la curtea cu jurați din Cluj procesul intentat de avocatul Ioan A. de Freda contra fostului protopresbiter Nicolae Măneșcu pentru calomnie și vătămare de onoare. Curtea cu jurați, a acceptat acuza pentru vătămare de onoare, declarând pe Măneșcu vinovat de acest delict, ear' pe baza verdictului curții cu jurați tribunalul a condamnat pe Măneșcu la amendă în bani, la reabilitarea cheltuielilor procesuale și a cheltuielilor judiciului (cestea din urmă au fost însă declarate neincasabile), cum și la publicarea sentinței în „Telegraful Român“.

Tiner român — premiat în Paris. Revista musicală „Musica“ din Paris publicase concurs la un premiu de 600 franci pentru cea mai bună piesă musicală. Cum raporteză acum numita revistă, premiul l'a câștigat tinerul român George Enescu, care ca bursier al reginei României fusese trimis să-și completeze studiile musicale la conservatorul din Paris.

Hymen. Eugenia St. Moga și Emil Vințelariu, logodniți. — Sibiu, Februarie 1904.

Petrecere în Tilișca. Corpul învățătoresc de la școala gr. or. din Tilișca invită la producțiunea școlară, ce o va aranja Luni în 2/15 Februarie în edificiul școlar, cu următorul program: „Slănt“, de Kiriac (corul școlii); „Ziua a apus“, (după Pfeil), de T. Popovici, (corul școlii); „Ce te legeni corul“, de Vorobchievici, (corul școlii); „Soldatul rănit“, dialog, predat de 2 tineri; „Despre sărbătorile băbești“, trilog de M. Bogdan, predat de 3 elevi; „Sărăcie lucie“, comedie populară într-un act, jucată de corpul învățătoresc cu concursul mai multor persoane. După producțiune urmează cină comună, apoi petrecere cu joc. Inceputul la 7 1/2 ore seara. Venitul e destinat fondului școlar și bibliotecii școlare în părți egale. Contribuiri benevole se primesc cu mulțămite și se vor cuita pe cale ziaristică.

Concert în Zlatna. Inteligența română din Zlatna (pe Ampoiu) invită la concertul urmat de dans, ce l va aranja cu concursul corului bisericesc din Zlatna Luni în 2/15 Februarie la 7 1/2 ore seara în sala ospătării lui Kolozsvári Năudor. Prețul de intrare: locuri prim 2 cor.; locuri II 1 cor. 50 fil.; locuri III 1 cor.; loc de stat 80 fil. Venitul e destinat pentru școala română din Zlatna. Suprasolviri se primesc cu mulțămite și se vor cuita publice.

Post de notariu. Sub nr. 305 preitorial și cu termen până la 26 Februarie st. n. e publicat concurs la postul de notariu comunal în Șomărtin (Mărtinhegy), dotat cu 1200 corone salariu, 100 corone bani de cuartir ori cuartir în natură, 6 stângini de lemne, 50 corone pașal de cancelarie, 14 corone pașal pentru luminat, taxele statutare pentru lucrările private, și — în cas că alesul va fi numit conducătorul de matricule — 160 corone onorariu. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului Imecs în Cincul-mare (Nagy-Sink), comitatul Târnava-mare.

Teatru în Orăștie. „Secția industrială“ a reuniunii econ. din Orăștie invită la producțiunea teatrală ce o va aranja Sâmbătă, în 13 Februarie st. n. 1904 (în presăra lăsatului de carne) în sala hotelului „Transylvania“. Se va juca piesa „Vițelul de aur“, comedie în 3 acte, de Teodor Alexi. Inceputul la 8 ore. Prețul de intrare: locuri I, șirul 1, 2 și 3 câte 2 cor.; șirul 4 și 5 câte 1 cor. 60 fil., locuri II, șirul 1 și 2 câte 1 cor. 20 fil., șirul 3, 4 și 5 câte 1 cor., parter 80 fil., galerie 50 fil., loge cu câte 8 cor. Bilete de intrare se află în prăvălia I. Lăzăroiu, ear' seara la casă. Suprasolviri se vor primi cu mulțămite și se vor cuita publice. După teatru urmează dans. Târnăvi vor avea joc separat.

Otrăviri în masă. Pe Valea-Bistriței (ținutul de la Caransebeș spre Hațeg), deosebi în comunele Obreja, Marga și Gluboca, de timp îndelungat se observa la locuitori un fel de otrăvire a cărei proveniență până acum de curând nu a putut fi descoperită. După multe cercetări medicul fabricelor de fer din Ferdinandsberg, totodată medic și al comunelor din acel ținut, a aflat că otrăvirea provine din consumarea de rachiu furt în căldări cupțușite cu plumb. Anume: în toamna trecută având omenii bogată recoltă de prune, cei mai cu dare de mână au vândut căldările vechi și au cumpărat altele de sistem mai practic. Cum însă căldările de fer rachiu încă se vând per chilogram, condiționându-li-se prețul de la greutatea ce o au la cântar, fabricanții pe unde numai pot le căpătesc cu plumb, ca să fie mai grele, virând în unele câte 20—50 chilograme de plumb. Plumbul acesta apoi în urma fierberii produce oxid de plumb, otrava care infiltrată în rachiu furt în căldări de acestea a provocat otrăvirea lentă a peste 200 de omeni din ținutul acela.

Limba viperelor. La un bal din Esztergom era invitată și Verona Foltin, o fată frumoasă, din societate bună. Limbile de viperă însă, acea înfima specie de omeni-babe, cari prin șopte și calumonii tind să facă imposibile persoanele cari nu le convin, au făcut arătare anonimă la aranjatorii balului, că moralul Veronei n'o îndreptățește să participe la balul cestionat. La acesta aranjatorii s'au constituit în juriu de onoare și — au notificat Veronei că n'are intrare în sala de bal. Pe când ceilalți își petreceau la bal, Verona Foltin se lupta cu moartea. Desperată de ultragiul îndurat pe nedrept, s'a sinucis. La înmormântare a luat parte imensă mulțime de public, care osândia aspru pe calomniiatorii anonimi și pe „juriul de onoare“, deosebi după ce s'a dovedit că nenorocita fată a fost calumniată pe nedrept.

Producțiune teatrală în Calbor. Tinerimea adultă din Calbor (tractul Făgăraș) aranjează Duminecă (14 Febr. st. n.) producțiune teatrală împreună cu cântări și declamări sub conducerea învățătorului Ioan Paicu, în sala mare a școlii gr. or. din Calbor. Inceputul la 7 ore. Intrarea: Locuri I 60 fileri, locuri II 40 fileri, și III (stat) 20 fileri. Otertele marinimioșilor se vor cuita publice. Venitul e destinat în scop filantropic.

Și de soldat e prea cămilă. Septemăna trecută avea să stea la măsură în Paris un flicău cu numele Hugo, pe care comisiunea de asentare l'a declarat neapt de serviciu militar. Nu însă pentru-că ar fi fost prea mic la statură, ori prea slab de constituție, ci pentru-că era prea mare și prea robust. Ar fi trebuit să-i facă uniformă anume, să-i dea în casarmă pat anume, ear' în gledă ar fi fost pe de două-ori mai înalt de cât ceilalți soldați.

Oficială.

Considerând, că unele liste despre colectele pentru catedrală sosesc nesubscrise de nime, poftim pe preoții din comune, ca să trimită listele încheiate la Ven. Consistoriu numai după-ce le-a iscălit cel puțin oficiul parochial și un epitrop.

Din public.*)

Dare de sémă și mulțămite publică.

Cu ocaziunea petrecerii împreunate cu producțiune teatrală aranjată de tinerimea română din Ocna-superiără, fiind predate pieșele „Trei doctori“, localizată de Virginia A. Vlaicu (și nu de M. Baiulescu, cum din erore s'a tipărit în invitări) și „Cinel-Cinel“ de V. Alexandri, al cărei venit a fost destinat spre augmentarea fondului bibliotecii școlare, respective parochiale, au binevoit a suprasolvi următorii:

Dr. Hámory László, deputat dietal, 20 cor., Emil Vințelariu, funcționar la „Albina“, 5 cor., Ioan Vințelariu și Isaia Henteș, preoți, Savu Avram, inv., Ionel Vințelariu, locotenent, Albert Schiau, sub-locotenent, I. Billes, câte 2 cor., A. Bena, funcționar la „Albina“, N. Triandafil, Simion Alămorean, preot în Alămor, I. Manuil, notariu în Topârcea, N. Schiau, not. pens., I. Fanea, N. Lupu, inv. și Brandach F., colect. de dare, câte 1 cor., preotăsa R. Deac din Roșia 50 fil.

Peste tot venitul petrecerii a fost 156 cor. 40 fil., din cari detragându-se spesele de 100 cor. 70 fil., rezultă un venit curat de 56 cor. 70 fil., care alăturându-se la fondul deja existent, s'a trimis până la altă dispoziție la „Casa de păstrare“ în Seliște.

Atât cei amintiți cât și toți ceilalți, cari prin sprijinul lor au dat mână de ajutoriu întru ajungerea scopului măreț, primesc pe acesta cele mai căldurose mulțămite. Asemenea și tinerimea diletantă, care — de-și începătoare — prin prestațiunile ei a mulțămite pe deplin publicul.

Ar fi potrivită câte o producțiune-două împreună cu cântări, și în timpul sezonului de scalde, când petrec mulți oșpeți și de ai noștri la băi, și astfel publicul ar mai pute avea și câte o petrecere românească; ear' din venitul aceleia s'ar pute procura jurnale și de ale noastre (nu ca în anul trecut, că abia am avut unul**) și chiar și cărți pentru folosința oșpeților de la băi, ori s'ar pute pune la dispoziție bibliotecă.

Ocna-superiără, la 18 Ian. 1904.

Pentru comitet:

I. Henteș
paroch.

Dare de sémă și mulțămite publică.

Ne împlinim o plăcută datorință, când în numele „Reuniunii pentru biblioteca populară din Viștea-inferiără“ venim să facem o dare de sémă asupra producțiunii teatrale aranjată în 1/14 Ianuarie a. c. și îndeplinirea acestei datorințe ne face cu atât mai mare plăcere, cu cât putem — fără măgulire — constata că atât producțiunea cât și petrecerea ce i-a urmat au succes cât se poate de bine.

Numerosul public din jur și chiar din depărtări, petrecerea vială și însuflețită, căreia abia ziua albă i-a pus capăt, ne îndreptățește a crede că astfel de conveniri sociale — de un caracter mult mai familiar de cât cele de la orașe — sunt o necesitate pentru clasa noastră inteligentă, după-ce viața socială e singurul teren pe care până acum putem lucra încă neconturbați.

Cultivarea acestui teren e țința principală în programul Reuniunii noastre și succesul producțiunii din seara Anului-nou ne dă un puternic îndemn la muncă și ne îndreptățește a crede că Onor. public nu ne va lipsi nici pe viitoriu de sprijinul său moral și material, la care totdeauna suntem avasați.

Resultatul material al acestei producțiuni dă suma de 160 cor. 60 fil., în care se cuprind și următoarele suprasolviri: Dr. Nicolae Șerban, deputat dietal, 8 cor. 80 fil., Geogre Borzea, notariu, 2 cor. 80 fil., Ioan Dejenariu, contabil, Ioan Cloaje, proprietariu în Boița, I. Florian, notariu în Porcești, George Boieru, notariu în Arpașul-inf. și N. St. Grapă, câte 2 cor., dădora Iulia Darvas, învățătoare în V-Recea, 1 cor. 80 fil., Maxim Recea, preot în V-Recea, 1 cor. 60 fil., I. Marieneacu, notariu în Ucea-inf., Leon Solomon, notariu în Drăguș, I. Prescure, notariu în Calbor,

*) Pentru cele cuprinse în rubrica această Redacția nu primește răspunderea.

**) Acesta e datorința anteprenorului. Oșpeții români ai băilor de ce nu pretind gazete românești? Nota Red.

Ioan Banciu, învățătoriu în Viștea-superiără și Aurel Borzea, contabil în V-inferiără, câte 1 cor., Iosif Gabor, v-notariu și V. Boieru din Arpașul-inf., câte 80 fil., Traian Herseni, notariu în Iași, Filip Susciu, v-notariu, George Boieru, preot în Cârța, Al. Comșia, notariu în Screei, Ioan Stoichiția din Porumbacul-inf. și Dionisie Stanciu din Viștea-inferiără, câte 60 fileri, Daniil Vasu, jurist, 50 fil., Ioan Grecu din Porumbacul-inferior, 40 fil., D. Mandeal, preot, 30 fil., Nistor Dobrin, v-notariu, 20 fil. — și ofertele primite de la dnii: Solomon Făgărășan, paroch în Drăguș, 3 cor., Oct. Oprișiu, notariu în Lisa, 3 cor. Eusiche Stanislav, director-școlar în Lisa, 2 cor., și N. Șocander, diurnist în Arpașul-inf., 2 cor., cărora le aducem și pe acesta cale căldurosele noastre mulțămite.

Din suma de 160 cor. 60 fil. subtrăgând spesele aranjării (100 cor. 60 fil), rezultă un plus de 60 cor., care s'a predat în părți egale „Reuniunii pentru bibliotecă populară“ și „Fondului școlar de premii“.

Viștea-inferiără, la 25 Ianuarie 1904.

Pentru comitetul „Reuniunii“:

Nicolae Borza
paroch, presid. reun.

George G. Boieru
dir. școlar, notariu.

De la „Reuniunea română de înmormântare din Sibiu“.

Convocare

Pe baza hotărârii luate în ședința subsemnatei direcțiuni, ținute la data de jos, și în conformitate cu dispozițiunile §-ului 14 din statute, se convocă prin aceasta

a IV-a adunare generală ordinară

a „Reuniunii române de înmormântare din Sibiu“ pe Vineri în 30 Ianuarie v. (12 Faur n.) c. la ora 2 d. a. în localitățile „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“ (strada Bruckenthal nr. 17, etagiu) cu următoarea

Ordine de zi:

1. Presentarea raportului general pe 1903.
2. Censurarea și aprobarea rațiociniilor pe 1903.
3. Eventuale propuneri independente.
4. Integritatea celor două posturi de membri în direcțiune.
5. Autenticarea sumarului adunării generale.

Invităm la această adunare pe toți membrii reuniunii noastre.

Din ședința direcțiunei „Reuniunii române de înmormântare din Sibiu“, ținută la 24 Ianuarie 1904.

Pantaleon Lucuța
director.

Vic. Tordășianu
secretariu.

Posta redacțiunei.

Banabic. Dacă domnul respectiv a stat la concertul și petrecerea dte până la „11 1/2 ore din noapte“, destul a stat. Fie-care stă atâta cât îi place. Pentru așa ceva nu sunteți în drept a-i face reproșuri în gazete.

Teatrul orășenesc.

Luni (8 Febr.): „Maria von Magdala“, dramă în 5 acte, de Paul Heyse. Noutate.

După vreme mai îndelungată earăși s'a reprezentat în teatrul orășenesc opera comică a dlui Hermann Kirchner „Viola“, care s'a mai reprezentat în Sibiu încă de vre-o cinci-ori, însă de diletanți. Vineri seara s'a reprezentat în beneficiul conducătorului capellei, Victor Heller. Opera aceasta are partii foarte frumoase, așa d. e. în actul prim corul copiilor, în preludiu solo al lui Orfinio. Aplauze frenetice însă a provocat în actul al III-lea cântarea populară „Sub crângi de soc“, cântată de dna Baviera și dădora Seidner. La începutul piesei a surprins publicul dl Seger, care anunță, că dl Iuliu Kaufmann nu poate să cânte partia, rolul lui Orfinio. Atunci dl Kirchner și-a luat asupra rolul acesta.

Mult a fost aplaudată dna Baviera, care a cântat niște trileruri admirabile. Foarte bună impresie a făcut dădora Seidner, cu tonul ei plăcut. Foarte bine și cu un comic rezistent ca totdeauna a jucat dl Franz Redl pe „Zechkumpan“ ul Tobias von Rulp. Incolo a succedat seara bine, teatru a fost bine cercetat. Beneficiantul și Hermine Kursa, care prin jocul ei natural a stărnit multe aplauze, au câpătat câte un frumos buchet de flori.

Duminecă după prânz s'a jucat piesă comică „Frau Holle“ în șese tablouri. Seara s'a reprezentat a doua-ori „Viola“.

